

Zacząło się od .....

Powszechnie znana ze swej działalności Komisja Edukacji Narodowej (1773-1791) i jej uchwała z 1783 roku o kulturze fizycznej już wtedy poruszała znaczenie aktywności ruchowej dla rozwoju człowieka i jego funkcjonowania w społeczeństwie.

Warto przypomnieć także w tym miejscu Tadeusza Czackiego, dyrektora Liceum Wołyńskiego w Krzemieńcu, który po raz pierwszy w Polsce zatrudnił, z pensją państwową, nauczyciela wychowania fizycznego (1808) i lekarza szkolnego dbającego nie tylko o zdrowie uczniów, ale też nauczycieli.

Już w pierwszym dziesięcioleciu XX wieku miały swoje początki zorganizowane formy sportu szkolnego w Polsce. Wg źródeł historycznych były one zapoczątkowane we Lwowie (1904) i w Ostrowie Wielkopolskim (1908).

Nowatorskie poczynania Kazimierza Głabisza, późniejszego prezesa Polskiego Komitetu Olimpijskiego uitorowały drogę rozwoju talentów sportowych wielu młodym Polakom i to w okresie kiedy kraj nasz był pod zaborami.

Nie sposób tu pominąć wielkich zasług Józefa Piłsudskiego w rozwoju polskiej myśli o wychowaniu fizycznym dzieci i młodzieży oraz sporcie młodzieżowym. Już w I Rzeczypospolitej rozpoczął się rozwój Szkolnych i Międzyszkolnych Klubów Sportowych, zwłaszcza na Lubelszczyźnie, Wielkopolsce i na Śląsku.

Ważną datą był rok 1937 w którym utworzono Polski Związek Wychowania Fizycznego – odpowiednik dzisiejszego Szkolnego Związku Sportowego.

W okresie II wojny światowej ta działalność zanikła, a jeszcze w kilka lat po wojnie obowiązywał zakaz należenia młodzieży do klubów pozaszkolnych z wyjątkiem tych, które podległy Centralnemu Urzędowi Szkolnictwa Zawodowego

Ważną datą dla Dolnego Śląska jest rok 1948 w którym we Wrocławiu zorganizowano Igrzyska Szkół Zawodowych Dolnego Śląska. Tego rodzaju Igrzyska, ale już ogólnopolskie zorganizowano we Wrocławiu w 1953 roku. Natomiast pierwsza ogólnopolska Zimowa Spartakiada Młodzieży odbyła się w 1955 roku w Karpaczu.

Już w tych latach do szkół wprowadzono zwiększoną liczbę godzin wychowania fizycznego, a w przypadku posiadania przez szkołę takich możliwości rozpoczęto realizację 2 godzinnego wymiaru wf.

Powstaje Szkolny Związek Sportowy; ogólnopolski i dolnośląski .....

Dla sportu szkolnego ważną datą był 29 września 1952 roku, ponieważ wtedy Komitet Centralnego Urzędu Szkolnictwa Sportowego wprowadził do budżetu CUSZ na 1953 rok dotację na potrzeby Zrzeszenia Sportowego „Zryw”, który powstało 25 lutego 1953 roku i tą datę uznaje się za rozpoczynającą działalność Szkolnego Związku Sportowego. Rozpoczął się okres wzmożonej działalności organizacji społecznych w szkołach ogólnokształcących i dawnych klubów międzyszkolnych.

Przy przekształceniu się Zrywu w Szkolny Związek Sportowy organizacja ta nie funkcjonowała sprawnie; powodem było niedokładne sformułowanie zadań podczas I Zjazdu SZS. Główne zadania w SZS otrzymali przede wszystkim instruktorzy powiatowi wychowania fizycznego co bardzo osłabiło samorządność w ogniwach Szkolnych Klubów Sportowych.

Na Dolnym Śląsku załączkiem SZS była Rada Okręgowa „Zryw”, w której wiodącymi postaciami byli Zbigniew Świerczyński (1953) i Romuald Poleszczuk – późniejszy pracownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych i ambasador w Danii. Do ścisłego Prezydium Zarządu wszedł Tadeusz Zawisza, który pełnił funkcję wiceprzewodniczącego urzędującego do 1967 roku.

Bardzo ciekawa działalność sportowa szkół Dolnego Śląska była wzorem dla innych województw, a ligowy system rozgrywek międzyszkolnych stał się obowiązującym programem działania w całym kraju.

Działało wtedy wiele bardzo prężnych sekcji sportowych w naszych szkołach, a do najlepszych należały:

- Sekcje la, koszykówki, gimnastyki i piłki nożnej działające przy Technikum Budowlanym we Wrocławiu prowadzone przez St. Niemca i R. Hankiewicza
- Sekcja piłki nożnej przy Technikum Żeglugi Śródlądowej – R.Strusiński
- Sekcja siatkówki dziewcząt przy Technikum Finansowym we Wrocławiu – B.Błaszczyk
- Sekcje piłki nożnej i szermierki przy Technikum Górniczym w Wałbrzychu – A.Daszkiewicz, J.Siorkiewicz
- Sekcja piłki ręcznej przy Zespole Szkół Zawodowych w Świdnicy – J.Wilgan
- Sekcja piłki nożnej przy Technikum Łączności w Jeleniej Górze – Rajcewicz
- Sekcja gimnastyczna przy Technikum Geodezyjnym we Wrocławiu – A.Pilecki
- Sekcje LA i piłki ręcznej przy Technikum Felczerskim w Kłodzku – J.Zagórski
- Sekcja siatkówki chłopców przy Technikum Samochodowym w Legnicy – A.Kuchciak
- Sekcja koszykówki dziewcząt przy Technikum Ceramicznym w Szczawnie – R.Bobel

Nauczyciele i uczniowie 133 szkół w których działały koła Szkolne Kluby Sportowe stanowili o sile organizacyjnej i sportowej dolnośląskiego sportu szkolnego.

Dobra praca nauczycieli i talenty uczniów przyniosła efekty w postaci trzeciego miejsca w I Ogólnopolskiej Spartakiadzie ZRYWU, która odbyła się w 1954 roku w Katowicach

Pierwszy Zjazd Szkolnego Związku Sportowego, który odbył się w 1957 roku jako główne zadanie uznał tworzenie, na bazie najlepszych szkół, sekcji sportowych Międzszkolnych Klubów Sportowych.

Szybko na Dolnym Śląsku zaczęły powstawać MKSy, które nie tylko skupiały tysiące młodych ludzi, ale przede wszystkim wychowywały wspaniałych sportowców – przyszłych olimpijczyków.

W tym okresie powstały między innymi:

1. Szkolne Koło Sportowe w Technikum Przemysłu Drzewnego w Sobieszowie przekształciło się MKS Chojnik, a potem w MKS Podgórze Sobieszów. Jak

opisywał to Zbigniew Lipiński: „ W dniu 1 września 1955 roku założyłem Szkolne Koło Sportowe Zryw w Technikum Przemysłu Drzewnego w Sobieszowie. SKS podlegał w ówczesnej strukturze Zrzeszeniu Sportowemu „ Zryw” obejmującemu szkolnictwo zawodowe w kraju. Głównym celem SKS oprócz sukcesów sportowych było kształtowanie woli walki, zdrowej rywalizacji, samodyscypliny i umiejętność pokonywania własnej słabości. W roku 2015 klub będzie obchodził swoje 60 lecie, a aktualnie kontynuującym tradycję jest Międzyszkolny Klub Sportowy Karkonosze Sporty Zimowe Jelenia Góra „

2. MKS Amator Jelenia Góra
3. MKS Atrii Wałbrzych
4. MKS Juvenia Wrocław
5. MKS Parasol Wrocław
6. MKS Błękitni Mirsk
7. MKS Osa Zgorzelec
8. MKS Bolesłavia Bolesławiec
9. MKS Echo Twardogóra
10. MKS Świt Ząbkowice
11. MKS Kłodzko

Kluby te w większości istnieją do dnia dzisiejszego, były i są jednymi z najlepszych w pracy z młodzieżą uzdolnioną sportowo w naszym województwie, a ich najważniejsze wyniki omawiam w dalszej części opracowania.

Od 1960 roku rozpoczęto prowadzenie współzawodnictwa sportowego szkół, które z roku na rok uzyskiwało coraz większą popularność. Wtedy w podsumowaniach współzawodnictwa uwzględniano oprócz wyników sportowych także m.in. stan organizacyjny, masową działalność sportową (np. imprezy międzyklasowe), osiągnięcia w Mistrzostwach SZS i związków sportowych.

Po reformie administracyjnej dzielimy się na cztery województwa .....

W latach 1975 – 1996 historię Szkolnego Związku Sportowego tworzyliśmy w czterech województwach: jeleniogórskim, legnickim, wałbrzyskim i wrocławskim. Każde z tych województw zwracało uwagę na inne akcenty pracy z uczniami;

Województwo wrocławskie postawiło na masowość. Starano się zachęcić do udziału w zawodach jak największą liczbę uczniów. Wprowadzono do Kalendarza Imprez SZS wiele nowych dyscyplin i konkurencji, aby objąć systemem zawodów wszystkich uczniów; od I klas szkół podstawowych do ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, ale także uczniów szkół specjalnych i tych, którzy uczęszczali do klas z poszerzonym programem wychowania fizycznego.

Masowe szkolenie przekładało się na sukcesy sportowe zawodników, którzy kontynuowali swoje kariery w MKSach i klubach pozaszkolnych na podstawie umów partnerskich. Wielu wychowanków MKSów zasilało kadry I ligowych klubów, m.in. w koszykówce, zapasach, szachach, judo, lekkiej atletyce czy siatkówce)

Województwo legnickie oparło swoją działalność na współpracy z prężnie rozwijającymi się ośrodkami przemysłowymi (Lubin, Polkowice, Legnica i Głogów). Sekcje MKSów na podstawie umów patronackich były powiązane z klubami miejskimi tworząc zaplecze dla sportu kwalifikowanego. Z tej współpracy powstały potęgi takich choćby klubów jak Cuprum i Sokół Lubin, Ikar Legnica, Chrobry i Piast Głogów czy CCC Polkowice.

Województwo wałbrzyskie ze względu na uwarunkowania geograficzne postanowiło upowszechniać sporty zimowe; narciarstwo biegowe, biathlon i saneczkarstwo. Zaczęły odbywać się wielkie, masowe imprezy biegowe takie choćby jak Bieg Gwarków odbywający się od 1977 roku. Ciekawą inicjatywą działaczy SZS było wprowadzenie do współzawodnictwa sportowego szkół oddzielnych klasyfikacji dla szkół wiejskich i gminnych oraz oddzielnej dla dużych szkół miejskich. Wprowadzono tzw. czynnik usportowienia, który pokazywał ilość punktów zdobytych przez jednego ucznia w szkole.

W województwie jeleniogórskim wielką rolę w realizacji zadań SZS odegrały placówki wychowania pozaszkolnego. Od 1978 roku praca Międzyszkolnych Ośrodków Sportowych i Działów Sportu Młodzieżowych Domów Kultury odgrywała decydującą rolę w systemie sportu młodzieżowego. Placówki MOS i MDK organizowały m.in.:

1. Imprezy dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych dla miast i regionu, współorganizowały zawody szczebla wojewódzkiego i międzywojewódzkiego we współdziałaniu z Zarządami Miejskimi SZS

2. Szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo w kategoriach: dzieci, dzieci starszych, młodzików i juniorów młodszych i starszych współdziałając z Międzyszkolnymi Klubami Sportowymi
3. Działalność sportowo – rekreacyjną dla dzieci i nauczycieli oraz szkolenia dla Młodzieżowych Organizatorów Sportu i Młodzieżowych Sędziów Sportowych
4. Szkolenie sportowe na rzecz klubów pozaszkolnych działających w środowisku miejskim, np. dla Turowa Zgorzelec, BKS Bolesławiec, Łużyc Lubań czy Olimpij Kamienna Góra

Takie rozwiązanie współpracy SZS (Zarządów Powiatowych) z jednostkami oświatowymi funkcjonuje do dnia dzisiejszego stanowiąc o sile sportu szkolnego Ziemi Jeleniogórskiej.

Władze wojewódzkie; sportowe i oświatowe szczególną opieką objęły Międzyszkolne Kluby Sportowe, które zaliczały się do czołowych klubów w kraju i na Dolnym Śląsku. Sekcje MKSów powstały we wszystkich powiatach. Zdobywały one od 50 do 70 % punktów dla województwa w ogólnopolskim systemie sportu młodzieżowego.

Oprócz tych działań Zarządy Wojewódzkie we współpracy z Zarządami Wojewódzkimi były organizatorami wielkich imprez ogólnopolskich. Na Dolnym Śląsku gościły m.in.:

- Ogólnopolskie Igrzyska Młodzieży Szkolnej, które odbyły się w Szklarskiej Porębie, Dusznikach i Wrocławiu
- Ogólnopolska Zimowa Spartakiada Młodzieży, która wielokrotnie odbywała się w Szklarskiej Porębie, Karpaczu i Dusznikach
- Mistrzostwa Polski Seniorów w Biathlonie, których organizatorem był MKS Karkonosze Jelenia Góra
- Mistrzostwa Szkolnego Związku Sportowego w sportach zimowych rozgrywane w Dusznikach, Szklarskiej Porębie i Jakuszycach
- Mistrzostwa Szkolnego Związku Sportowego w lekkiej atletyce i judo rozgrywane we Wrocławiu
- Mistrzostwa Euroregionu Nysa w 15 dyscyplinach sportowych
- Puchary Karkonoszy
- Harcerski Bieg Narciarski (na wzór biegu Piastów) przekształcony później w Karkonoski Bieg Narciarski Dzieci
- Ligę Narciarską wprowadzoną przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania w szkołach podstawowych miejscowości górskich i podgórskich w ramach

systemu nauczania sportów zimowych opartego na działaniu rozszerzonego programu wychowania fizycznego

We współpracy ze szkołami organizowano wiele wydarzeń i akcji sportowych, m.in.:

- Olimpijski Start
- Bieg to zdrowie
- Bijemy rekordy życiowe
- Sportowe Wakacje, Sportowa Zima
- Dni Kultury i Sportu
- Sport dla Każdego
- Zrobimy to sami
- Upowszechnianie biegania, np. Biegi ku Słońcu
- Wywiadówka z Kultury Fizycznej

Znowu razem .....

Reforma administracyjna kraju (1996) spowodowała rozwiązanie biur SZS w Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu. Całością zadań SZS kieruje od tego roku Szkolny Związek Sportowy „Dolny Śląsk”, najpierw pod kierownictwem Jerzego Bocheńskiego (1996-2003), a od roku 2004 pracami biura kieruje jako wiceprzewodniczący urzędujący Adam Szymczak.

Od początku swojej działalności bardzo ważnymi działaniami stał się system szkoleń dla nauczycieli, młodzieży, działaczy SZS. Można tu wymienić choćby:

- Ogólnopolskie Konferencje Animatorów Szkolnej Kultury Fizycznej we Wrocławiu, Świeradowie Zdroju i Karpaczu
- Cykliczne szkolenia Młodzieżowych Organizatorów Sportu
- Kursy na stopień Młodzieżowego Sędziego Sportowego realizowane ze środków Województwa Dolnośląskiego i Funduszu Inicjatyw Obywatelskich
- Szkolenia koordynatorów gminnych i powiatowych SZS województwa dolnośląskiego
- Konferencje szkoleniowe dla nauczycieli organizowane przy współpracy ze szkołami wyższymi
- Konferencje metodyczne dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego realizujących program Sprawny Dolnoślązaczek

- Szkolenia młodzieżowego wolontariatu sportowego
- Szkolenia dla pracowników Starostw Powiatowych odpowiedzialnych za sport
- VIII Sejmik Szkolnej Kultury Fizycznej i wiele innych

Najważniejsze zadania realizowane przez Szkolny Związek Sportowy to:

1. Od 1994 roku nasz Związek realizuje cyklicznie Igrzyska Młodzieży Szkolnej, które są systemem całorocznej rywalizacji i współzawodnictwa między szkołami województwa dolnośląskiego. Systemem tym objęte są szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne a zwiera on współzawodnictwo w 66 rodzajach zawodów dla tych szkół. Nasz Kalendarz Imprez jest najbogatszy w Polsce, a w zawodach międzyszkolnych na etapie gminnym, powiatowym, strefowym i finałów dolnośląskich bierze udział ponad 135.000 dolnośląskich uczniów. Także pod względem uczestnictwa w imprezach nasze województwo jest w poszczególnych typach szkół na pierwszym lub drugim miejscu w kraju.
2. Kolejnymi programami koordynowanymi przez SZS są programy Animator Sportu Dzieci i Młodzieży i Animator Sportu Osób Niepełnosprawnych. Programy te funkcjonują od 2002 roku i finansowane są przez Ministerstwo Sportu i Turystyki i samorządy lokalne i sponsorów. Corocznie przeprowadzaliśmy rekrutację uczestników, a w najlepszym 2009 roku zatrudnialiśmy 516 trenerów i instruktorów pracujących z grupami początkowymi. Program ten był bardzo dobrze przyjęty w środowisku sportu dzieci i młodzieży i pozwalał na funkcjonowanie wielu małych klubów i stowarzyszeń pracujących z najmłodszymi sportowcami. Szkoda, że program ten jest obecnie wygaszany. Podobną rolę odgrywa program Animator Sportu Osób Niepełnosprawnych, który pozwala na wzmacnianie kondycji fizycznej i przełamywanie barier fizycznych i psychicznych przez osoby niepełnosprawne. W programie tym corocznie pracuje ponad 30 animatorów
3. Od 2009 roku prowadzimy w naszym województwie program Animator Moje Boisko Orlik 2012. Program ten pozwala na funkcjonowanie, budowanych z wielkim animuszem w naszym województwie, boisk Orlik. Systematycznie zwiększa się ilość zatrudnionych na boiskach animatorów. Zaczynaliśmy od 42 osób zatrudnionych w 2009 roku. Dzisiaj na Orlikach pracuje 251 osób organizując wiele ciekawych zajęć i imprez sportowych nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale także dla osób dorosłych, seniorów, osób niepełnosprawnych.

Wiele z Orlików stało się centrami sportowo – kulturalnymi miejscowości. Nasi najlepsi Animatorzy są zauważani w Polsce zdobywając np. w tym roku dwa tytuły Super Orlika, a animator z Sycowa zorganizował najlepszą imprezę w ramach Tygodnia Ruchu i mógł ją w nagrodę zaprezentować na Kongresie ISCA w Barcelonie z udziałem najlepszych wolontariuszy z całej Europy.

4. Od sześciu lat w naszym województwie realizowane są unikatowe programy Trener Osiedlowy i Trener Gminny. Ten pierwszy działa we Wrocławiu dzięki finansowaniu przez Gminę Wrocław – pracuje w nim corocznie ok. 50 animatorów. Program trener Gminny, który wzorowany był na Trenerze Osiedlowym pozwala na zatrudnienie corocznie 25 animatorów pracujących w najuboższych gminach naszego województwa, w miejscach wymagających szczególnie takiego wsparcia. Program Trener Gminny finansowany jest przez Województwo Dolnośląskie i Ministerstwo Sportu i Turystyki
5. Od 4 lat w naszym województwie prowadzimy program Sprawny Dolnoślązaczek skierowany do uczniów klas I – III szkół podstawowych i nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego pracujących z tymi dziećmi. Rozpoczęliśmy działanie programu od 160 szkół i prawie 10.000 dzieci; w tym roku szkolnym program realizuje ponad 230 szkół, ponad 1.000 nauczycieli i prawie 22.000 dzieci. Dzięki wspaniałej pracy nauczycieli i zespołu kierującego programem udało się go udoskonalić, tak, że program dolnośląski został zauważony w kraju i otrzymaliśmy propozycję dostosowania go do założeń ogólnopolskich. Od 1 września 2014 roku nasz Sprawny Dolnoślązaczek stanie się ogólnopolskim Małym Mistrzem.

Dolny Śląsk potęgą w sporcie dzieci i młodzieży.....

W wydawnictwie przygotowanym na 50 lecie Szkolnego Związku Sportowego przedstawione były wyniki, jakie osiągnęły nasze Międzyszkolne Kluby Sportowe w poprzednich dziesięcioleciach. Stąd w tym wydawnictwie przedstawimy tylko rezultaty ostatnich 10 lat.

Wyniki Międzyszkolnych Klubów Sportowych województwa dolnośląskiego we współzawodnictwie systemu sportu młodzieżowego w latach 2004-2012
(przedstawiamy tylko wyniki MKSów będących członkami SZS Dolny Śląsk)

1. MKS-MOS Wrocław	4387,23 pkt (łącznie 2004-2012)
2. MKS Karkonosze Sporty Zimowe Jelenia Góra	4384,77
3. MKS Duszniki	2076,87
4. MKS Osa Zgorzelec	1192,99
5. MKS Bolesłavia Bolesławiec	871,25
6. UKN Melafir Czarny Bór	757,82
7. MKS Echo Twardogóra	496,05
8. MKL 12 Jelenia Góra	487,63
9. MKS-MDK Śródmieście Wrocław	410

Punkty zdobywały także MKS Piast Lwówek Śląski, MKS Olavia Oława, MKS Gaudia Trzebnica, MKS Wrocław, MKS Sudety Kamienna Góra i inne

Od 1971 roku w Polsce obowiązuje ogólnopolski system sportu młodzieżowego, którego celem jest przyciągnięcie do sportu jak największej ilości młodych ludzi, wyłowienie talentów sportowych i objęcie ich opieką szkoleniową.

Warto odnotować, że najwyższą lokatę spośród naszych MKSów w ogólnopolskim współzawodnictwie zajął w 1983 roku MKS Karkonosze Jelenia Góra, który był 4 klubem w Polsce ulegając wtedy tylko takim potęgom jak Śląsk Wrocław, Legia Warszawa i Zawisza Bydgoszcz.

W ostatnich latach najwyższe roczne zdobycze punktowe naszych MKSów to:

MKS Karkonosze Jelenia Góra w 2006 roku – 649,26 pkt

MKS-MOS Wrocław w 2008 roku – 549,85 pkt

MKS Duszniki w 2008 roku – 317,5 pkt

W ostatnim dziesięcioleciu dwa nasze najlepsze MKSy sytuują się corocznie na miejscach 25-40 w kraju i na 3-4 miejscu w województwie dolnośląskim.

Oprócz podanych danych statystycznych, wynikających z szerokiego szkolenia, należy podkreślić osiągnięcia wychowanków MKSów na arenie międzynarodowej. Mieliśmy swoich zawodników na Igrzyskach Olimpijskich, Mistrzostwach Świata Seniorów i Juniorów, Mistrzostwach Europy Seniorów i Juniorów, wielu z nich było medalistami Mistrzostw Polski we wszystkich kategoriach

Szczególnie należy podkreślić wysiłek i trud nauczycieli i trenerów, którzy byli pierwszymi opiekunami i szkoleniowcami polskich Olimpijczyków.

Serdecznie dziękujemy wychowawcom następujących Olimpijczyków startujących w:

• **Biathlon**

1. Cyl Agnieszka	MKS Karkonosze Jelenia Góra	W.Domitrz, A.Koziński
2. Daniluk-Dereń Iwona	MKS Karkonosze Jelenia Góra	A.Koziński
3. Kozłowski Dariusz	MKS Atrii Wałbrzych	R.Gratzke
4. Nowakowska Weronika	MKS Duszniki	B.Hacuş, R.Sokala
5. Nykiel Magdalena	MKS Karkonosze Jelenia Góra	A.Koziński
6. Pływaczyk Krzysztof	UKN Melafir Czarny Bór	J.Szyda
7. Stera Anna	MKS Duszniki	B.Hacuş, T.Jankowski
8. Wojtas Jan	MKS Atrii Wałbrzych	J.Pawlak
9. Bodziana Grzegorz	MKS Duszniki	B.Hacuş

• **Lekka Atletyka**

1. Cych Jan	MKS Amator Jelenia Góra	J.Swatowski
2. Ejdyś Sylwia	MKS Piast Lwówek Śl. i MKS Osa Zgorzelec	M.Bialic
3. Glinka Waldemar	MKS Karkonosze Jelenia Góra	B.Supeł
4. Kupczyk Andrzej	MKS Polonia Świdnica	A.Stauffer
5. Kuszewski Marek	MKS Osa Zgorzelec	J.Krzyżak
6. Rostkowska-Zagórska Anna	MKS Piast Lwówek Śl.	M.Bialic
7. Stępień Andrzej	MKS Karkonosze Jelenia Góra	J.Swatowski
8. Skowronek Ryszard	MKS Amator Jelenia Góra	W.Szczurek
9. Walotka Filip	MKS Osa Zgorzelec	S.Janiak, J.Krzyżak
10.Marciniszyn Marcin	MKS-MOS Wrocław	Z.Dziubiński, J.Kosendiak

• **Narciarstwo**

1. Surdyka Eliza	MKS Sudety Kamienna Góra	S.Bodzek
------------------	--------------------------	----------

• **Saneczkarstwo**

1. Kurowski Maciej	MKS Karkonosze Jelenia Góra	S.Poniatowski, R.Dobrowolski
--------------------	-----------------------------	---------------------------------

2. Mieszala Robert	MKS Karkonosze Jelenia Góra	A.Okniański
3. Mróz Paweł	MKS Karkonosze Jelenia Góra	R.Dobrowolski
4. Niewiara Marcin	MKS MOS Wrocław	W.Rostek-LA A.Kupczyk – bobsleje
5. Przechewka Adrian	MKS Karkonosze Jelenia Góra	A.Siwicki, M.Więckowski
6. Staszulonek Ewelina	MKS Karkonosze Jelenia Góra	R.Dobrowolski
7. Wołowiec Monika	MKS-MOS Wrocław	W.Rostek – LA A.Kozanecka – skeleton

• **Siatkówka**

1. Gajgał (Biel) Katarzyna	MKS Lubań	R. i K. Leszczyńscy
2. Jarosz Maciej	MKS Juvenia Wrocław	J.Czubko
3. Stelmach Krzysztof	SKS Strzegom	T.Wasyłiszyn
4. Szczerbaniuk Robert	MKS Oława	S.Pławski

• **Zapasy**

1. Lipień Józef	MKS Amator Jelenia Góra	J.Jaszczuk, T.Popiołek
2. Lipień Kazimierz	MKS Amator Jelenia Góra	J.Jaszczuk, T.Popiołek

• **Koszykówka**

1. Cupryś Joanna	MKS-MOS Wrocław	J.Wierzbicki
2. Trzeźniewska-Nowak Elżbieta	MKS Karkonosze J.G.	M.Trzeźniewski

• **Pływanie**

1. Korc Agata	UKS Energetyk Zgorzelec	J.Jęchorek
2. Tchórz Alicja	MKS Juvenia Wrocław	G.Widanka

• **Łyżwiarstwo szybkie**

1. Korowicka Janina	MKS Echo Twardogóra	R.Gnoiński
2. Czerwonka Natalia	MKS Cuprum Lubin	A.Kaczmarek
3. Morawiec-Jeziarska Lilianna	MKS Cuprum Lubin	A.Kaźmierczyk

Bardzo ważną rolę w popularyzowaniu sportu i osiągnięciu wyników na poziomie światowym i europejskim odegrały szkoły sportowe działające na terenie Dolnego Śląska.

W 1980 roku powstała Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Karpaczu, w 1984 roku przekształcona w Szkołę Mistrzostwa Sportowego. W dniu 6 czerwca 2013 roku nadano szkole imię Polskich Olimpijczyków, a prowadzi ona szkolenie w narciarstwie klasycznym, alpejskim i saneczkarstwie.

SMS w Karpaczu wychował 17 olimpijczyków, którzy startowali w :

- skokach narciarskich - 1 osoba
- narciarstwie alpejskim - 3 osoby
- saneczkarstwie - 11 osób
- biathlon - 1 osoba
- bobsleje - 1 osoba

Obecnie na terenie Dolnego Śląska działają także inne szkoły sportowe:

1. Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Szklarskiej Porębie
2. Zespół Szkół Nr 4 w Wałbrzychu
3. Szkoła Mistrzostwa Sportowego i II Liceum Ogólnokształcące we Wrocławiu
4. Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Dusznikach – Zdroju
5. Szkoła Podstawowa Nr 12 w Jeleniej Górze
6. Szkoła Podstawowa Nr 46 we Wrocławiu
7. Szkoła Podstawowa nr 72 we Wrocławiu
8. Zespół Szkół Sportowych w Lubinie

Szkoły te nie tylko szkolą najlepszych sportowców Dolnego Śląsk w wielu dyscyplinach sportowych, ale też są najaktywniejszymi szkołami we współzawodnictwie sportowym; uczestnicząc w wielu zawodach i organizując je.

Współzawodnictwo sportowe szkół Dolnego Śląska wzorem dla innych .....

W zawodach organizowanych przez Szkolny Związek Sportowy „ Dolny Śląsk” we Wrocławiu bierze udział corocznie bardzo duża ilość zawodników i szkół.

We współzawodnictwie szkół podstawowych w ostatnim dziesięcioleciu startowało od 551 do 617 szkół z terenu naszego województwa. Te najlepsze z nich, po podsumowaniu punktów z lat 2003-2013 to:

1. Szkoła Podstawowa Nr 46 we Wrocławiu 12.550

2. Szkoła Podstawowa Nr 7 w Lubinie	10.040
3. Szkoła Podstawowa Nr 4 Bolesławiec	10.165
4. Szkoła Podstawowa Nr 50 we Wrocławiu	9.170
5. Szkoła Podstawowa Nr 72 we Wrocławiu	9.037
6. Szkoła Podstawowa Nr 1 w Kamiennej Górze	8.845
7. Szkoła Podstawowa Nr 5 w Zgorzelcu	8.708
8. Szkoła Podstawowa w Smolniku	8.245

We współzawodnictwie gimnazjów corocznie startuje od 334 – 339 szkół. Najlepsze w ostatnim dziesięcioleciu to:

1. Gimnazjum Nr 2 w Lubinie	13.375
2. Gimnazjum Nr 1 w Polkowicach	13.070
3. Gimnazjum Nr 2 w Bolesławcu	12.405
4. Gimnazjum Nr 1 w Zgorzelcu	12.295
5. Gimnazjum Nr 37 we Wrocławiu	12.165
6. Gimnazjum Nr 11 w Wałbrzychu	12.008
7. Gimnazjum w Lwówku Śląskim	11.715
8. Gimnazjum Nr 3 w Jeleniej Górze	10.498

We współzawodnictwie w ramach Licealiady starowało od 200 – 222 szkół. Najlepszymi w ostatnim dziesięcioleciu były:

1. Zespół Szkół Nr 22 we Wrocławiu	14.285
2. Liceum Ogólnokształcące w Złotoryi	12.390
3. Zespół Szkół w Polkowicach	12.105
4. Liceum Ogólnokształcące Nr III we Wrocławiu	11.980
5. Zespół Szkół Zawodowych i Licealnych w Zgorzelcu	11.924
6. ZSP im. Adama Mickiewicza w Lubaniu	11.205
7. Zespół Szkół Nr 4 Wrocław	11.045
8. Liceum Ogólnokształcące w Zgorzelcu	11.027

Szkolny Związek Sportowy „ Dolny Śląsk „ od kilku lat prowadzi także współzawodnictwo powiatów naszego województwa, gdzie zaliczane są wyniki wszystkich szkół danego powiatu uzyskane tylko na zawodach finału dolnośląskiego. W punktacji za lata 2007 – 2013 w których prowadzone było to współzawodnictwo najlepszymi powiatami były:

1. Wrocław grodzki	507.915
2. Oleśnicki	102.715
3. Zgorzelecki	100.235
4. Lubiński	81.110
5. Bolesławiecki	80.255
6. Świdnicki	79.673
7. Kamiennogórski	73.280
8. Polkowicki	67.735
9. Wałbrzych grodzki	67.580
10. Jelenia Góra grodzki	65.990

Szkolny Związek Sportowy organizatorem imprez .....

Oprócz zawodów sportowych organizowanych w ramach współzawodnictwa międzyszkolnego ważną rolę w naszej działalności odgrywają tradycyjne imprezy sportowo – rekreacyjne, których jesteśmy organizatorami, bądź współorganizatorami wspólnie ze stowarzyszeniami będącymi członkami SZS.

Do najważniejszych zaliczamy:

1. Międzynarodowy Turniej Koszykówki Kobiet Basket Jelenia Góra rozgrywany od 2004 roku, którego organizatorem jest MKS Karkonosze Jelenia Góra
2. Karkonoski Bieg Narciarski Dzieci
3. Wrocławska Liga Siatkówki
4. Wrocławska Liga Koszykówki
5. Międzynarodowe Memoriały:
  - Włodzimierza Paszkiewicza – MKS Karkonosze Sporty Zimowe Jelenia Góra
  - Mieczysława Krajewskiego – Zgorzelec
  - Stanisława Merdasa – Bolesławiec
  - Stanisława Bodzka – Lubawka
  - Józefa Krakowskiego – Syców
  - Michała Korcy – Zgorzelec
6. Międzynarodowe Biegi Młodzieży Zgorzelec – Goerlitz
7. Finał Ogólnopolski Szkolnej Ligi Lekkoatletycznej – Wrocław (kilkukrotnie)
8. Finał Ogólnopolski Pucharu Jean Humberta – Wrocław
9. Sprawdziany Biegowe Szkół i Sekcji Narciarskich organizowane przez UKN Pod Stróżą
10. Lwóweckie Sprawdziany Biegowe

11. Bieg Krasnali w Czarnym Borze
12. Międzynarodowe Festiwale Piłki Ręcznej Lion Cup w Legnicy
13. Międzynarodowe Turnieje Kadetów i Młodzików w Siatkówce Oława
14. Oławskie Biegi Skrzata
15. Czwartki Lekkoatletyczne z Gwiazdą
16. Mistrzostwa SZS w Judo
17. Cykl imprez Uczniowie i Gwiazdy i Mikołaj z Doktorem Serdecznym

Byliśmy też organizatorami po raz pierwszy w Polsce Mistrzostw Świata Szkół w Koszykówce, które pod egidą Międzynarodowej Organizacji Sportu Szkolnego ISF odbyły się w 2005 roku we Wrocławiu

To na pewno w wielkim skrócie opowiedziana historia Szkolnego Związku Sportowego na Dolnym Śląsku. Mam nadzieję, że nasi obecni współpracownicy kontynuować będą dzieło swoich poprzedników; nauczycieli, trenerów i pasjonatów sportu szkolnego. Dopisujcie nowe wydarzenia na karty historii Szkolnego Związku Sportowego.

Antoni Kurzyński